

Yeşil Çatılar, Şikago ve İstanbul

Yakın Çevre

Ali MANÇO

amanco@yesildunyagazetesi.com

eklendi. 1991'den bu yana Belediye Başkanlığı'nı yürüten Richard M. Daley'nin (evet, Melih Gökçek'ten bile eski) liderliğindeki kent yönetimi uzun süredir yapı sektörünün sürdürülebilir yönde dönüşümüne yönelik ciddi bir çaba içinde. Bu doğrultuda yapılmakta olan çalışmalar çok yönlü ancak özellikle İstanbul için de örnek olabilecek bir tanesi üzerinde duracağım, o da "yeşil çatılar". Yeşil çatı, yapının kiremit, metal veya diğer alışıldık malzemeler yerine, yalıtım, toprak ve bitki örtüsünden oluşan bir katman ile örtülmesi anlamına geliyor.

Yapı sektöründe son zamanlarda yaygınlaşmalarına rağmen yeşil çatılar aslında hiç de yeni bir mimari olgu değil. Örnekleri tarihte Babil'in Asma Bahçeleri'ne değin geri giden, modern mimaride ise 1900'lerin başında mimar Tony Garnier'in "Cite Industrielle" (Sanayi Kenti) adlı çalışmasında kavramsal temelleri atılan ve en ünlü erken örnekleri 1920'lerde Le

Corbusier'in tasarladığı evlerin "çatı bahçeleri" olan bir yapı bileşeni aslında. Önceleri eğimli çatılarda değerlendirilemeyen üst yüzeylerinin bitkilerle süslenmiş birer teras olarak kullanıma açılması ve doğanın yapı üzerinde sürdürülmesi amacıyla yapılmış olan daha eski örneklerden farklı olarak son dönemde yeşil çatılar farkına varılan yalıtım özellikleriyle öne çıkmakta ve yaygınlaşmakta. Etkin bir ısı yalıtımı sağlayarak yapıların ısıtma ve soğutma yüklerini %10'lara varan ölçüde azaltırken yağmur suyunun da çoğunu emip süzmekte, yerine göre yerel kuş ve böcekler için birer yaşam alanı oluşturmakta ve toplamda belli bir alana eriştiklerinde bölgesel olarak hava temizliğine katkıda bulunmaktalar. Ne derece etkin bir yöntem olduğu tartışılrsa da yeşil çatılarda yenilebilir bitkiler yetiştirerek "kentsel tarım" yapılması bile olası.

Bu avantajları göz önüne alan Şikago

Belediyesi çeşitli desteklerle, kamu yapıları başta olmak üzere toplam 250.000m²'yi aşan çatı alanının "yeşillenmesini" sağlamış. Bu kadar geniş bir yeşil çatı alanının, çok sert ve rüzgarlı bir iklimi olan dümdüz bir topografyadaki bu kentte oluşturulabilmiş olması İstanbul adına oldukça düşündürücü.

Çeşitli proje reklamlarındaki 3 boyutlu görsellerde daha sık rastlamaya başlasak da İstanbul'daki gerçekleşmiş yeşil çatı örnekleri, Ümraniye Meydan Alışveriş Merkezi veya Turkcell Ar-Ge Binası gibi kent çeperlerinde yer alan tekil yapılarla sınırlı. Oysa ılıman ve yağışlı iklimi, enerjide dışa bağımlılığa karşı yapılardaki yalıtımın artırılmasının gerekliliği, ama hepsinden öte kişi başına düşen yeşil alanın azlığı düşünüldüğünde yeşil çatılar kentsel yaşam kalitesinin artmasına büyük bir katkı yapabilir. Kentin eğimli arazi yapısı da göz önüne alındığında, İstanbul'daki yüzlerce tepeden görülen manzaranın kırık dökük ve bakımsız kiremit çatılar yerine yeşil bir doku ile bezenmesi, çarpık kentleşme ile yok edilmiş floranın yer üstünde yeniden

oluşturulması düşüncesi ise özellikle heyecan verici.

Ancak yeşil çatıların kent genelinde belirgin bir etki yapacak ölçüde yaygınlaşmasının önünde önemli engeller var. İstanbul merkezinde kentsel dönüşüm halen başlatılmadığı için yeni projelerin oranı çok düşük.

Buna karşın var olan yapıların büyük çoğunluğu önceki yönetmelikler nedeniyle hafif ahşap veya metal iskeletlerle taşınan eğimli çatılara sahip. Bu yapılarda en az 30cm'lik kalınlıktaki yeşil çatıların uygulanmaları için önemli yapısal değişiklikler gerekmekte, tabii önce yapıların taşıyıcı sistemlerinin incelenmesi yeterli olduklarının kanıtlanması koşuluyla. Deprem riskine rağmen yapılarını güçlendir(e)meyen veya yıkıp yeniden yaptır(a)mayan İstanbullu mülk sahiplerinin böylesi zahmetli bir sürece kalkışacakları ise olası yönetmelik değişiklikleri ve mali teşviklerle bile çok ama çok kuşkulu. Korkarım İstanbul'un yeşillenmesi, zeminde olsun, çatıda olsun daha epey zaman alacak...